

Kommunal Rapport

Kommune
barometeret **2016**

Elverum

nr. 176 på totaltabellen

nr. 234 uten justering for inntektsnivå

Nøkkeltallene er litt bedre enn korrigert inntektsnivå skulle tilsi

---

Annonser

Plasseringer totalt 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totalplassering (rapportert)	217	230	289	358	230	206	176
Totalplassering (oppdatert/sammenliknbar)	331	303	253	290	223	223	176
Uten hensyn til økonomiske vilkår (oppdatert/sammenliknbar)	410	386	343	366	288	291	234
Rangering inntektsnivå	356	356	361	358	336	321	321

Sektorer 2010-2016 - sammenliknbar serie

Plassering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Grunnskole		241	256	190	160	125	83
Eldreomsorg	286	240	178	231	218	216	126
Barnevern	400	395	391	297	272	298	286
Barnehage	106	166	164	220	145	111	244
Helse	368	379	352	418	231	296	304
Sosial	380	378	357	337	368	305	344
Kultur	259	237	160	276	172	168	209
Økonomi	379	318	344	416	416	404	345
Kostnadsnivå	114	53	43	71	57	124	100
Miljø og ressurser	264	276	344	315	381	314	
Saksbehandling	122	86	129	171	135	210	282
Vann, avløp og renovasjon	30	50	66	59	40	69	54

Plasseringene er oppdatert med nøkkeltallene som er brukt i 2016-barometeret. Plasseringene vil derfor AVVIKE fra det som ble rapportert for ett eller flere år siden. På den annen side er tidsserien så sammenliknbar som det er mulig å få den.

Rapporterte plasseringer - ikke sammenliknbar

Plassering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Grunnskole	381	390	314	277	172	155	83
Eldreomsorg	187	126	202	261	267	176	126
Barnevern	382	382	400	287	308	292	286
Barnehage	77	84	51	146	81	164	244
Helse			412	370	366	339	304
Sosial	317	380	351	353	314	329	344
Kultur		308	247	364	169	171	209
Økonomi	303	222	322	402	396	385	345
Kostnadsnivå		83	186	170	342	108	100
Miljø og ressurser	238		336	307	57	220	
Saksbehandling			51	145	133	169	282
Vann, avløp og renovasjon			33	58	138	49	54

Dette er plasseringene i de ulike sektorene slik de faktisk ble rapportert de ulike årene. Denne serien er ikke sammenliknbar over tid. Vi tar med tallene slik at kommunene skal finne igjen de rapporterte plasseringene.

Hovedanalyse - foreløpig utgave 2016

Elverum er nr. 234 uten justering for inntektsnivå i den foreløpige utgaven av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. I totaltabellen - men bare der - justerer vi for økonomiske rammebetingelser. Totalt er profilen marginalt mer positiv enn i normalkommunen.

Kommuner som havner i toppen av barometeret har generelt klart flere gode plasseringer enn andre, men det er ikke slik at enkelte kommuner er i toppen på alle områder, mens andre er helt i bunn. I snitt har en kommune like mange gode som svake plasseringer. Det er den totalt miksen som avgjør plasseringen.

En kommune som får en svak plassering har ikke nødvendigvis dårlige tjenester og er ikke et dårlig sted å bo. Poenget er at kommunen sannsynligvis har noe å lære av liknende kommuner som ligger i toppen av den samme tabellen.

Når vi justerer for kommunenes veldig ulike økonomiske rammebetingelser, kommer Elverum på en 176. plass på den foreløpige totaltabellen. Tabellen er korrigert 11. april.

Kommunen har ingen direkte topplasseringer, men er inne på Topp 100-lista både innen grunnskole, vann, avløp og renovasjon og kostnadsnivå. Det er dessuten langt bedre plassering innen eldreomsorg enn tidligere.

Nøkkeltallene som trekker mest ned er økonomi, sosial, helse og delvis barnevern. Det er også langt svakere plassering innen barnehage enn tidligere.

Hovedtrekk med vekt på utfordringer for kommunen:

På nasjonale prøver ligger skoleprestasjonene klart høyere enn på 10. trinn. Hvorfor er det slik? Kan avgangskarakterene bli bedre?

På sykehjem ble det langt mer tid med lege og

fysioterapeut i fjor. Nye nøkkeltall tilsier at to av tre på sykehjem hadde tilsyn av lege, mens bare et fåtall hadde tilsyn av tannhelsepersonell. Målt mot hvor mange gamle som faktisk bor på sykehjem er det ganske få plasser for demente.

Statistikken for saksbehandling i barnevernet blir sakte bedre, nå er det bare én av fem saker som tar mer enn 3 måneder å behandle. En del barn mangler utarbeidet plan/omsorgsplan.

Få kommuner har så lav bemanning i barnehagene som Elverum. Drøyt to av tre minoritetsspråklige barn går i barnehage, andelen er litt under landsgjennomsnittet (74 prosent).

Korrigert netto driftsresultat var bra i fjor etter mange triste år. Det oppsamlete underskuddet er i det minste reelt sett borte, men kommunen har ingen buffer. Netto renteeksponert gjeld er ganske høy. Selv om investeringsnivået ikke er kjempehøyt finansieres det aller meste ved lån.

Grunnskolen er svært rimelig i drift, korrigert for utgiftsbehovet. På de andre områdene er kostnadene noe under middels. Kostnadene i pleie og omsorg falt litt i fjor, justert for lønns- og prisvekst, etter et voldsomt hopp året før. Kostnadene til administrasjon er ganske høye.

Kommunebarometeret i et nøtteskall

En årlig rangering av alle kommuner, foretatt av Kommunal Rapport på basis av offentlig tilgjengelige data fra offisielle kilder.

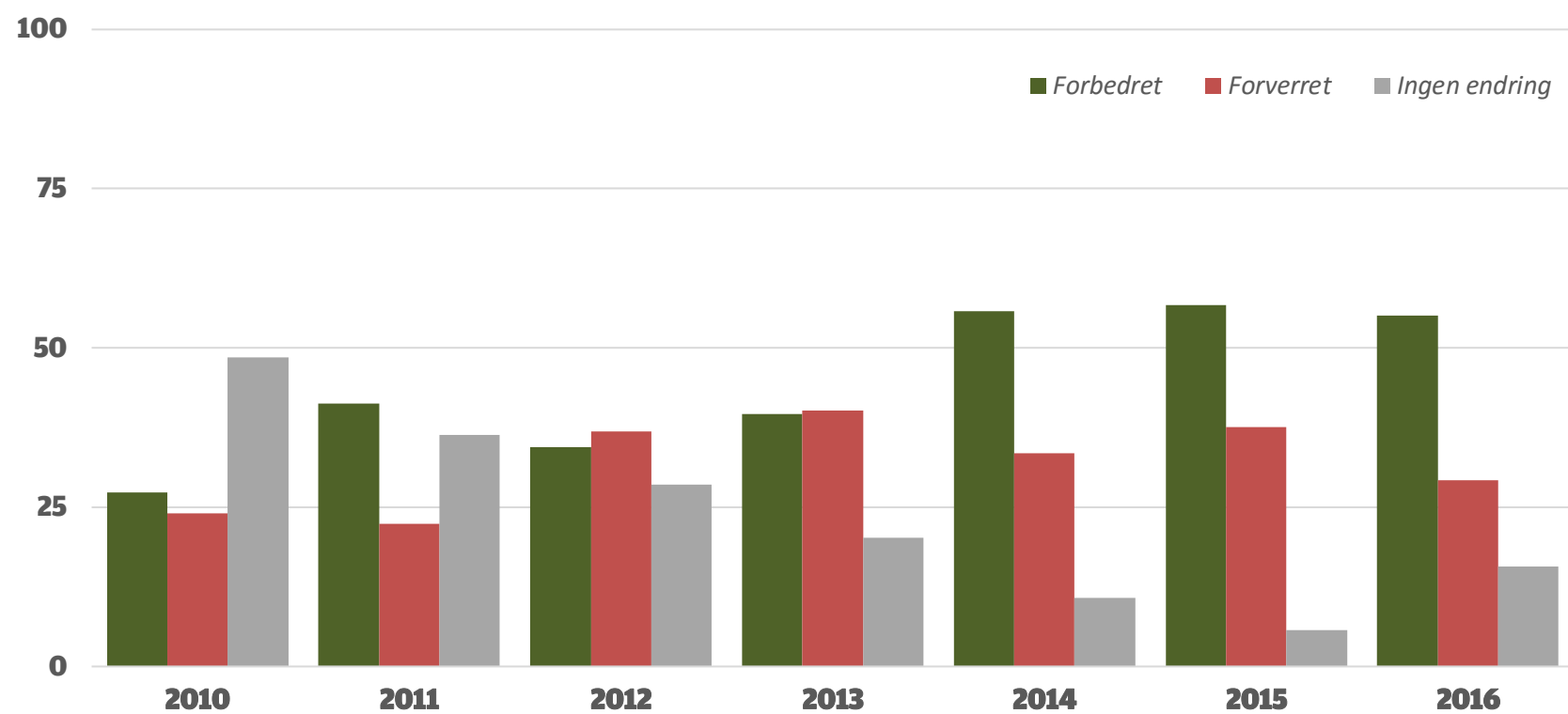
Første rangering ble publisert i 2010. Årets barometer er det sjuende i rekken, og inkluderer 124 ulike nøkkeltall innen 12 forskjellige kategorier.

Vil du lese mer om kildene til nøkkeltallene som er brukt og hvorfor Kommunal Rapport lager denne rangeringen? Gå til denne artikkelen: <http://kommunal-rapport.no/kommunebarometeret/2016/metode>

Hensikten er å gi et lettfattelig bilde av hvordan kommunen presterer målt mot resten av Kommune-Norge.

Dette er ingen vurdering av om innbyggerne får gode nok tjenester, men om det ser ut til at kommunen har noe å lære og om det virker som om innsatsen fører til målbare resultater.

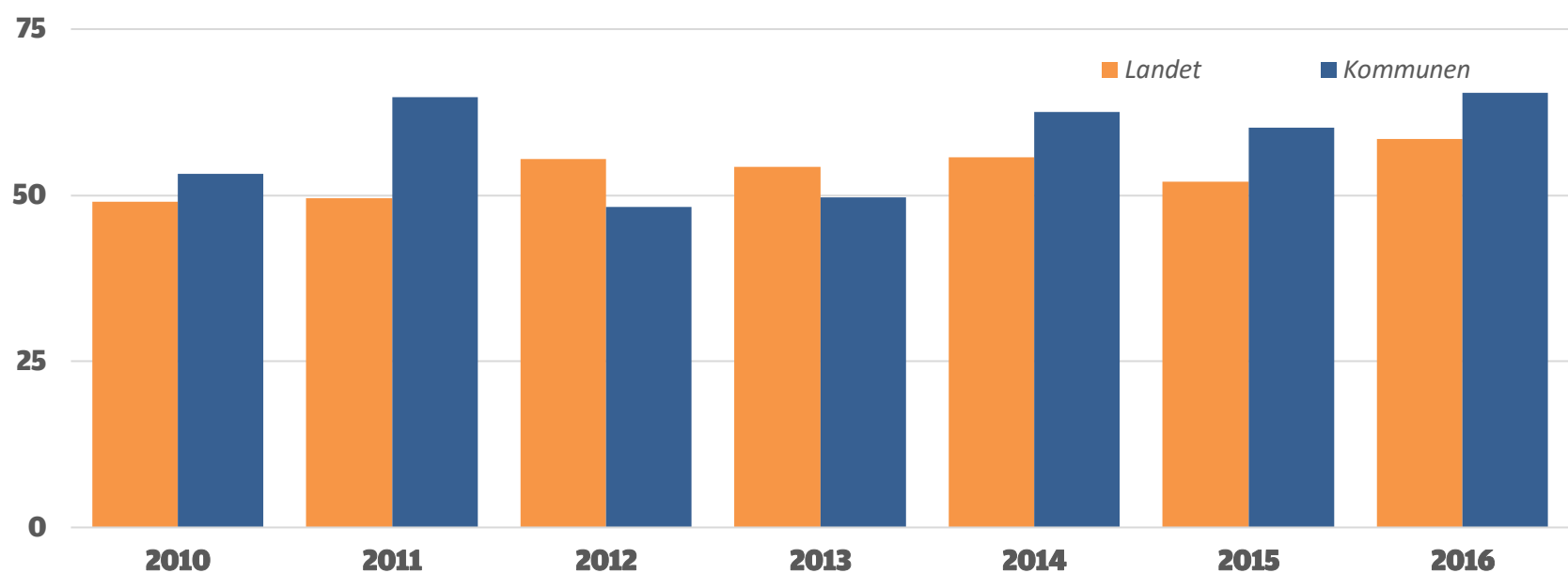
Har nøkkeltallene blitt bedre eller dårligere på ett år?

Andelen av kommunens egne nøkkeltall som har blitt bedre eller dårligere det siste året. Nøkkeltall som ikke kan sammenliknes med året før regnes inn i "ingen endring".

I en typisk kommune vil det være en litt høyere grønn enn rød søyle, fordi gjennomsnittet i Kommune-Norge er at det er en større andel av nøkkeltallene som blir bedre enn dårligere.

Er utviklingen på linje med landet ellers?

Grafikken sammenlikner kommunens utvikling med gjennomsnittet: Hvor stor andel av nøkkeltallene ble bedre i fjor?

I denne grafikken måler vi bare de nøkkeltallene hvor det faktisk var endring; alt over 50 prosent indikerer at det var en større andel nøkkeltall som ble bedre, enn som ble dårligere.

Nasjonalt ble en marginal overvekt av nøkkeltallene svakere i 2010 og 2011. Fra 2012 og framover har en overvekt av nøkkeltallene blitt bedre. Andelen har aldri vært større enn nå - 58 prosent av nøkkeltallene i Kommune-Norge som endret seg i fjor, ble til det bedre. Andelen er vektet som vektingen i Kommunebarometeret, slik at beregningen legger mer vekt på sentrale nøkkeltall.

Grunnskole

20 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste fire år (10 % vekt i sektoren)	38,4	38,6	39,0	1,7	1,8	2,0	334
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste år (5 %)	39,4	38,7	39,9	3,1	2,3	2,8	276
FRAFALL: Andel elever ikke fullført og bestått videregående innen fem år, snitt siste fire år (20 %)	26	25	25	3,7	3,5	3,5	193
NP 5. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	51,6	51,3	51,9	4,5	4,5	5,3	49
NP 5. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	24	22	20	4,7	5,4	5,9	20
NP 8. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	50,4	50,5	50,8	3,6	3,9	4,4	106
NP 8. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	9	8	7	3,5	4,3	4,9	69
NP 9. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	49,5	51,2	52,5	2,8	3,4	4,1	106
NP 9. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	5	5	4	3,7	4,3	5,4	39
UTDANNING: Andel lærere m/høyere og pedagogisk utdanning, 1.-10. trinn (12,5 %)	92	95	96	5,0	5,9	5,9	27
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)	89	90	91	5,3	5,2	5,3	78
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)	87	86	88	5,4	5,0	5,1	75
SPESIALUNDERVISNING: Andel elever med slik undervisning, snitt siste fire år (5 %)	8,9	8,8	8,7	4,1	4,0	4,0	220
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (7,5 %)	39	44	37	2,6	3,5	3,5	102
SFO: Antall elever i SFO per avtalt årsverk (7,5 %)	21	25	23	4,5	4,1	4,5	262

Nasjonalt fortsetter avgangskarakterene å øke. Statistisk sentralbyrå understreker at en forklaring på forbedringen det siste året er gode karakterer i valgfag som nå er en del av beregningen. Det er ikke gitt at det forklarer framgangen helt og fullt. En annen delforklaring er at elever med innvandrerbakgrunn får klart bedre karakter enn for noen år siden.

Langt færre på 1.-4. trinn får leksehjelp enn for et par år siden, det henger nok sammen med at ordningen ikke lenger gjelder spesielt for denne gruppa. Det er nå flere elever som får leksehjelp på 5.-7. trinn. Vi vet ikke noe om etterspørselen etter leksehjelp verken i småskolen eller andre deler, dessverre.

Andel elever som får spesialundervisning fortsetter å falle sakte landet sett under ett, og er nå på 7,9 prosent nasjonalt. Drøyt 87 prosent av lærerne har nå godkjent utdanning, det er en marginal økning fra 2014.

Vi har med ett nøkkeltall fra SFO, som er antall elever i SFO målt mot avtalte årsverk. I snitt er det 19,9 elever per årsverk. Nasjonalt har bemanningen blitt marginalt dårligere hvert av de fire siste årene.

Avgangskarakterene på 10. trinn i Elverum har vært en del under middels de siste årene, målt mot resten av Skole-Norge. Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er omtrent på normalnivået. Elevene presterer en god del svakere på 10. trinn enn på nasjonale prøver, målt mot nivåene ellers i Skole-Norge.

Andelen elever som får spesialundervisning er litt lavere enn i normalkommunen. Andelen er omtrent som før. I småskolen er andelen som får leksehjelp midt på treet.

Eldreomsorg

20 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning (10 % vekt innen sektoren)	80	78	78	4,9	4,1	4,1	153
BEMANNING: Tid med lege og fysioterapeut på sykehjem (10 %)	0,47	0,48	1,21	1,4	1,4	4,2	67
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut og geriatrisk sykepleier per 1.000 innb. over 80 år (10 %)	13	17	22	3,4	4,0	4,8	47
PROFIL: Hvor stor andel av de over 80 år med tjenester, får den hjemme? (10 %)	63	63	67	1,8	1,8	2,7	310
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av lege (5 %)			5			1,0	324
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av tannhelsepersonell (5 %)							
DEMENTE: Andel plasser til demente, mot antall over 80 år på sykehjem (5 %)	23	23	26	2,6	2,5	2,6	320
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc (5 %)	83	83	83	4,7	4,6	4,5	301
KORTTIDSPASSER: Gjennomsnittlig oppholdstid per plass, målt i dager (10 %)	26	26	25	4,7	4,7	4,8	168
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb. (5 %)	64	78	38	1,0	1,0	1,2	404
BEHOV: Andel av 67+ med bistand, som har stort omsorgsbehov (2,5 %)	9	12	17	5,3	4,7	3,4	149
HELSETILSTAND: Dødelighet i prosent av landsgjennomsnittet (100 = snittet) (7,5 %)	95	95	96	4,4	4,5	4,3	144
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer praktisk bistand i hjemmet (2,5 %)	14,1	15,8	15,5	5,0	5,1	4,7	56
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer hjemmesykepleie (2,5 %)	4,0	4,2	3,9	2,3	2,3	2,2	209
TRYGGHET: Trygghetsalarm per 1.000 hjemmeboende eldre over 80 år (5 %)	53	52	55	5,6	5,3	5,6	34
BRUKERE: System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten/institusjon (5 %)	6	6	6	6,0	6,0	6,0	1

Vi ønsker i størst mulig grad å reflektere selve eldreomsorgen, definert som tilbudet til de over 80 år. Ikke alle nøkkeltall er skilt på alder, dessverre. Vi håper rapporteringen til SSB blir mer detaljert og bedre etter hvert. I de foreløpige tallene finnes ikke oppdaterte årsverkstall. Dette vil først foreligge når det endelige barometeret publiseres i juni. Nå brukes nyeste tilgjengelige data.

For Kommune-Norge samlet er 81 prosent av plassene på sykehjem nå moderne enerom, en marginal økning fra ett år tilbake.

Et opphold på en korttidsplass varer i snitt 19,5 dager, det er omtrent som de to foregående årene.

71 prosent av alle over 80 som får tjenester i Norge, bor hjemme. Totalt er det år for år færre gamle som får tjenester. Det kan både indikere bedre helsetilstand og at lista for i det hele tatt å få tjenester øker noe.

Hvor stor tilgang det er av lege på sykehjem er viktig. Nasjonalt har omfanget økt fra drøyt 29 til knapt 32 minutter det siste året. Sett over tid har tilbudet blitt betydelig større. Det har også blitt litt mer tid med fysioterapeut, men endringen over tid er mye mindre.

Et nytt element i årets barometer er nøkkeltall for hvor stor andel av beboerne på sykehjem ved nyttår som i fjor fikk tilsyn av lege og tannhelsepersonell. 33 prosent hadde hatt tilsyn av tannhelsepersonell - variasjonene er veldig store. Knapt 50 prosent hadde hatt tilsyn av lege, andelen økte klart, men også her er det store variasjoner. Nøkkeltallene er tenkt å bidra til mer innsikt i tilbudet på sykehjem.

78 prosent av de ansatte har fagutdanning i Elverum. Det er litt bedre enn i normalkommunen. Landsgjennomsnittet er på 75 prosent.

Det ble klart mer tid med lege og fysioterapeut på sykehjem i fjor. Årsverk av geriatrisk sykepleier og ergoterapeut gir en indikasjon om tilbudet på sykehjem. I Elverum er dekningsgraden litt høyere enn i normalkommunen.

En litt høy andel av de over 80 som får tjenester, bor på sykehjem. Veldig få av beboerne på sykehjem ved nyttår hadde tilsyn av lege i fjor. Om noen av sykehjemsbeboerne hadde tilsyn av tannhelsepersonell i fjor, vet vi ikke.

Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen litt få plasser avsatt til demente. Nasjonalt er anslaget at fire av fem gamle på sykehjem er demente. I Elverum er 26 prosent av plassene ment for demente.

Et opphold på en korttidsplass er relativt kort. Snittet i fjor var på 26 dager. Andelen gamle med tjenester og stort omsorgsbehov er middels. Målt mot hvor mange gamle som bor hjemme, er andelen registrerte trygghetsalarmer langt over snittet (39 prosent).

Barnevern

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
ÅRSVERK: Stillinger med fagutdanning, per 1.000 barn 0-17 år (20 % vekt i sektoren)	3,8	4,3	3,7	2,6	2,6	2,0	297
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser m behandlingstid under 3 mnd (20 %)	60	70	81	3,1	3,6	4,4	215
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser med behandlingstid under 3 mnd, snitt siste fire år (15 %)	55	61	69	2,0	2,3	3,1	258
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan (5 %)	79	60	61	4,2	2,3	1,7	360
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan, snitt siste fire år (5 %)	80	77	73	4,4	3,7	2,9	281
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan (10 %)	93	75	93	5,3	3,0	4,9	180
TILTAK I HJEMMET: Andel saker med tiltak i hjemmet (10 %)	64	56	49	4,1	3,3	2,5	268
TIDLIG INNSATS: Netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste (5 %)	8 106	8 548	7 912	2,6	2,3	2,1	246
SAKSBEHANDLING: Avsluttede undersøkelser, per årsverk knyttet til saksbehandling og adm. (5 %)	9	10	9	2,4	3,1	2,6	237
BRUKERPERSPEKTIV: Brukerundersøkelser siste fire år (5 %)	2	3	3	4,3	6,0	6,0	12

Nasjonalt er barnevernet kanskje den sektoren med størst endring de siste årene. Nøkkeltall som for fire-fem år siden ga gode plasseringer på tabellen, vil ikke være bra nok i dag. Vi har også fått bedre informasjon om innholdet i barnevernet og om saksbehandlingen.

60 prosent av tiltakene i barnevernet i Kommune-Norge er i hjemmet, andelen er stabil. Det er ikke alltid mulig å ha tiltakene i hjemmet, noen ganger må barnet omplasseres. Likevel antar vi at det generelt vil være bra om tiltakene er i hjemmet - det har også vært en uttalt nasjonal ambisjon i mange år.

86 prosent av alle barn med tiltak i hjemmet nasjonalt har nå en tiltaksplan. Andelen er høyere enn noen gang og mer enn dobbelt så høy som for ti år siden.

83 prosent av barnevernssakene i Kommune-Norge ble behandlet innen 3 måneder i fjor. Aldri før har statistikken vært bedre.

Forbedret statistikk i saksbehandlingen har kommet i kjølvannet av bedre bemanning. I fjor flatet veksten ut, snittet er fortsatt 4,2 fagstillinger per 1.000 mindreårige innbyggere i Norge.

Vi har i år tatt med nøkkeltallet for hvor mange barn som er omplassert ("under omsorg") som har en omsorgsplan. Dette skal barna ha. Snittet er 98,5 prosent - det er bedre

enn tidligere. Siden snittet er så høyt er det bare noen få kommuner som får dårlig karakter. Disse kommunene er det likevel interessant å identifisere. Over 100 kommuner mangler data, noe som kan indikere en del mørketall.

Bemanningen av fagpersonell i barnevernet i Elverum er noe lavere enn i normalkommunen. Bemanningen ble en del dårligere i fjor, ifølge statistikken.

Noen saker i barnevernet som tar mer enn 3 måneder å behandle, kan kommunen forbedre seg? Sett de fire siste årene under ett, er statistikken middels.

Andelen barn med tiltak og utarbeidet plan er lav målt mot de beste kommunene.

Andelen av sakene som har tiltak i hjemmet er litt lavere enn i normalkommunen.

I tre av de fire siste årene har kommunen oppgitt at den har spurt brukerne. Det er meget bra. Hvordan blir svarene brukt for å bedre tjenesten?

Barnehage

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
BEMANNING (KB): Oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (20 % vekt i sektoren)	11 425	11 106	12 368	2,4	2,6	1,1	393
FAGUTDANNING (KB): Andel styrere og ledere med godkjent utdanning (20 %)	98	100	98	5,8	6,0	5,8	173
FAGUTDANNING (KB): Andel ansatte i kommunale barnehager med relevant utdanning (20 %)	36	40	46	3,4	4,0	4,0	119
AREAL (KB): Leke- og oppholdsareal per barn (10 %)	5,8	5,9	6,0	1,9	1,8	1,8	258
KJØNN: Andel ansatte som er menn (10 %)	9	8	9	4,6	4,2	3,6	106
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, siste år (15 %)	79	75	69	4,2	3,6	3,0	275
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, snitt siste fire år (5 %)	77	77	75	3,4	3,3	3,0	173

Fortsatt er det relativt stor forskjell på hvor mange barn med norske foreldre som går i barnehage, og andre barn. Over tid har andelen økt, men den falt marginalt i fjor til 74 prosent. Alle kommuner som har rapportert flere minoritetsspråklige barn i barnehagen enn det er i kommunen, har blitt korrigert til 100 % av Kommunal Rapport.

Aldri før har det vært en så stor andel menn som jobber i barnehage. Andelen har nådd 9,5 prosent for hele landet, opp fra 8,7 prosent i 2014. Dessverre skiller ikke statistikken på kommunale og private barnehager.

Leke- og oppholdsarealet er ett av svært få publiserte nøkkeltall om barnehagene som ikke går på bemanning. Det måler bare innendørs areal, og er derfor ikke ideelt. Arealet henger ganske tett sammen med kommunestørrelse; store kommuner har lite areal og omvendt. På dette punktet er det altså relativt stor forskjell på gjennomsnittet (5,8 kvm) og normalkommunen (8,4 kvm). "Normalkommunen" betegner den som ligger midt mellom de beste og dårligste kommunene. Siden dette nøkkeltallet har så voldsomme forskjeller blir det svært mange kommuner som får dårlig karakter her.

I Kommune-Norge samlet har 93 prosent av styrere og ledere godkjent barnehagelærerutdanning, andelen har økt fra 91 prosent. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning øker også nasjonalt, fra 39 til 43 prosent. Aldri har andelen ledere og ansatte med pedagogisk utdanning vært høyere.

Bemanningen ble litt lavere i fjor samlet sett. I snitt var det 11.419 oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager i Norge, en marginal økning fra 2014.

Bemanningen i barnehagene i Elverum er lav målt mot de som har best tall her. Som regel er bemanningen lavere jo større kommunen blir. Ifølge data for oppholdstimer per årsverk ble bemanningen 11 prosent dårligere i Elverum i fjor. Det er et betydelig kutt. Hva skjedde med kvaliteten?

Nesten alle styrere og ledere har pedagogisk utdanning. 47 prosent av andre ansatte i kommunale barnehager har relevant utdanning. Landsgjennomsnittet er 43 prosent.

69 prosent av barna med minoritetsbakgrunn går i barnehage, ifølge tallene. Hvordan kan andelen bli høyere? Snittet for landet er 74 prosent. Ulike telletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en feilkilde.

Helse

7,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
LEGEDEKNING: Andel legeårsverk per 10.000 innbyggere (10 % vekt innen sektoren)	11,6	11,4	12,1	2,3	2,3	2,5	189
HELSEØSTER: Antall årsverk per 10.000 innbyggere under 5 år (10 %)	63	96	96	2,9	3,8	3,8	126
PSYKISK HELSEARBEID: Antall med videreutdanning på feltet, per 10.000 innbyggere (10 %)	8	9	9	2,7	2,9	2,9	217
JORDMOR: Antall årsverk per 10.000 innbyggere (10 %)	80	82	82	2,0	2,1	2,1	131
INNLEGGELSER: Antall innleggelser på sykehus per 1.000 innbyggere (15 %)	216,7	212,2	185,9	3,2	3,3	3,5	303
SKOLEHELSE: Andel barn med fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn (10 %)	100	100	95	6,0	6,0	5,5	204
SKOLEHELSE: Åpningstider helsestasjon for ungdom, per uke (7,5 %)	5,0	4,0	4,0	3,6	3,5	2,8	71
HJEMMEBESØK: Andel hjemmebesøk, nyfødte innen to uker etter hjemkomst (10 %)	93	61	62	5,4	2,4	2,4	379
MEDISINBRUK: Diabetesmedisin, per 10.000 innbyggere (2,5 %)	32	32	33	2,5	2,5	2,5	356
MEDISINBRUK: Hjerter- og karmedisin, per 10.000 innbyggere (2,5 %)	158	160	161	2,0	1,9	1,9	371
MEDISINBRUK: Medisin psykiske lidelser, per 10.000 innbyggere (2,5 %)	136	135	136	2,4	2,6	2,6	316
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter forebygging, kr per innbygger - snitt fire år (10 %)	188	232	292	2,9	3,2	3,9	74

I sektoren har vi lagt til flere data om årsverk. Det leder gjerne naturlig til at store kommuner kommer litt dårligere ut fordi årsverkene måles mot innbyggere. Området har flere indikatorer som det kan være vanskelig å gjøre noe med på kort sikt. Hvordan få ned medisinbruken er ikke noe kommunestyret kan vedta. Likevel - det er interessant hvis det i en ellers sunn befolkning er høy eller lav medisinbruk. Variasjonene mellom kommunene ser ut til å gå utover det som kan forklares med demografi og levealder.

En ny indikator i år er åpningstider ved helsestasjon for ungdom per uke. Her er vi litt usikre på kvaliteten, en del kommuner oppgir at de ikke har helsestasjon i det hele tatt, hvilket virker rart.

84 prosent av alle nyfødte i Kommune-Norge hadde i fjor hjemmebesøk innen to uker, andelen er den høyeste i nyere tid. En del kommuner overrapporterer, de er satt til 100 prosent i barometeret. Hele 97 prosent av alle barn i Norge har nå en helseundersøkelse senest på 1. skoletrinn, opp fra 94 prosent fra 2014. For noen år siden manglet 10 prosent av barna slik undersøkelse. Siden statistikken nå er nesten perfekt, vil antakelig nøkkeltallet ikke bli med videre i barometeret, ettersom det i veldig liten grad skiller mellom kommunene. En del overrapporterer også her, og er satt til 100 prosent av oss.

Nøkkeltallet "psykiatrisk sykepleier" er byttet ut med antall personer med videreutdanning i psykisk helsearbeid. Dekningen har blitt over 30 prosent bedre fra 2006 til 2014. 2015-tall kommer i vår.

Legedekningen blir bedre over tid nasjonalt - den har økt fra 9,1 leger per 10.000 innbyggere for ti år siden, til 10,4 leger nå. Dette er også en indikator hvor innbyggertall spiller en rolle. To av tre kommuner har bedre legedekning enn gjennomsnittet.

Innleggelser på sykehus er en indikator som kan være vanskelig å påvirke direkte, men som likevel er viktig styringsinformasjon og hvor praksis varierer langt utover det som kan forklares av folks helsetilstand.

Legedekningen i Elverum er klart lavere enn i de beste kommunene. Kommunestørrelse har stor betydning på dette punktet. Dekningen av helsesøster målt mot antall småbarn i kommunen er middels.

Antall ansatte med videreutdanning i psykisk helsearbeid er noe mindre enn i normalkommunen, målt mot antall innbyggere.

Nytt i årets barometer er at vi måler jordmordekningen i kommunen, slik den er oppgitt i Kostra. Elverum har 82 jordmødre per 10.000 fødte barn.

Nesten alle elever hadde helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn. 62 prosent av nyfødte hadde hjemmebesøk innen to uker i fjor. Landsgjennomsnittet er på 82 prosent.

Sosial

7,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 18 og 24 år (15 % vekt innen sektoren)	4,3	4,1	4,4	2,4	2,9	2,4	282
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 25 og 66 år (10 %)	5,4	6,0	6,2	1,4	1,0	1,0	409
STØNADSTID: Andel som går over 6 måneder på stønad (10 %)	38	41	43	1,9	1,3	1,2	355
ØKONOMI: Andel av mottakerne som har sosialhjelp som hovedinntektskilde (10 %)	50	41	41	2,2	3,7	3,9	154
AKTIVITET: Mottakere av kvalifiseringsstønad, andel av de som går over 6 måneder på sosialhjelp (10 %)	25	16	17	2,9	1,9	2,2	122
ØKONOMISK RÅDGIVNING: Brukere som får gjeldsråd, som andel av langtidsmottakere av sosialhjelp (5 %)	66	47	40	2,0	1,7	1,6	248
BOLIG: Andel søknader om kommunal bolig som blir innvilget (10 %)	84	64	53	4,9	3,2	2,5	316
INDIVIDUELL PLAN: Brukere som har individuell plan, som andel av langtidsmottakere (5 %)	14,9	14,5	17,6	2,0	1,6	2,2	30
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter til veiledning og sosialt forebyggende arbeid - per mottaker (5 %)	18 441	17 024	21 721	1,8	1,5	1,9	301
AKTIVITET: Netto driftsutgifter til kvalifiseringsprogrammet per bruker (10 %)	62	196	126	1,7	5,7	4,3	75
KRISESENTER: Totale kostnader til krisesenter, per innbygger (10 %)	67	67	66	3,5	3,2	2,9	228

Ytre faktorer spiller en rolle. Hvis en bedrift med mange ansatte legges ned, er det ikke sikkert det er lett å finne ny jobb - og andelen som går lenge på sosialhjelp kan øke. Samtidig skal sosialhjelp være et kortvarig tilbud på vei over til andre faser, og barometeret legger vekt på kort stønadstid.

Nasjonalt har 48 prosent av de som får sosialhjelp, den som hovedinntekt. Andelen har økt sakte fra 44 prosent i 2011, og er nå tilbake på nivået i 2006. 36 prosent nasjonalt får sosialhjelpen i mer enn 6 måneder. Andelen har vært stabil de siste 10 årene. SSB oppgir dessverre ikke nasjonale snitt for stønadslengde.

Kvalifiseringsprogrammet skal hjelpe folk videre til jobb. Det kan bare gis en gang per bruker. Målt mot hvor mange som går lenge på stønad - en hovedmålgruppe for programmet - er det 19 prosent i landet totalt som fikk kvalifiseringsstønad i fjor, en marginal nedgang fra 20 prosent i 2014. Andelen har vært stabil de fire siste årene.

Det er mulig i sosialtjenesten å lage individuelle planer. Den naturlige målgruppa er de som går lenge på stønad. Målt mot denne gruppa har 11 prosent en individuell plan, andelen er stabil over tid. Mange kommuner rapporterer ikke på dette punktet.

Unge mottakere går litt lenger på sosialhjelp i Elverum enn

i normalkommunen. I barometeret regnes kort stønadstid som bra. Det må være positivt at sosialhjelp er en midlertidig løsning på vei mot noe mer permanent. Stønadstiden for de unge ble ørlite lenger i fjor. For de over 25 år er stønadstiden lang - her har kommunen dårlig statistikk. Voksne går omtrent like lenge på stønad nå som for ett år siden.

Andelen som går mer enn 6 måneder på sosialhjelp er på 43 prosent, litt over snittet.

Andelen mottakere som har sosialhjelp som hovedinntekt er normalt. I barometeret er det positivt at få har sosialhjelp som hovedinntekt. De som går lenge på stønad er en hovedmålgruppe for kvalifiseringsprogrammet. Målt mot denne gruppa er det 17 prosent som har gått på programmet i fjor.

Kultur

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
PRIORITERING: Netto driftsutgifter til kultur, andel av totale netto driftsutgifter (15 % vekt innen sektoren)	3,7	3,9	3,7	3,3	3,3	3,2	143
IDRETT: Netto driftsutgifter til idrett per innbygger (10 %)	155	194	78	2,1	2,5	1,6	242
BARN OG UNGE: Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge (10 %)	1 872	1 912	1 946	4,4	4,5	4,6	41
BIBLIOTEK: Netto utgifter til bibliotek, per innbygger (10 %)	169	177	177	1,1	1,0	1,1	369
BIBLIOTEK: Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (10 %)	3,3	2,8	3,3	2,0	1,7	1,9	211
BIBLIOTEK: Besøk i folkebibliotek per innbygger (5 %)	4,0	3,3	3,6	2,9	2,4	2,5	132
KINO: Kinobesøk per innbygger (5 %)	2,4	2,2	2,4	3,9	3,8	4,0	62
SYSELSATTE: Ansatte kulturarbeidere i kommunen (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning) (10 %)	15,0	10,2	9,9	6,0	4,8	4,6	50
MUSIKKSKOLE: Antall timer per elev (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning) (5 %)	0	11	8	1,0	2,6	1,1	400
MUSIKKSKOLE: Andel av elevene som går på kommunens musikk- og kulturskole (10 %)	21	24	21	2,2	2,7	2,5	214
FRITIDSSENTER: Antall besøk i året, per innbygger 6-20 år (5 %)	0,7	0,7	2,0	1,2	1,1	1,7	158
FRIVILLIGE: Driftstilskudd til lag og foreninger, per innbygger (5 %)	76	124	50	2,1	2,7	1,4	267

Nasjonalt bruker kommunene 3,8 prosent av alle netto driftsutgifter til kultur. Andelen har vært stabil de siste fire årene, etter et klart fall fra 2010 til 2011.

Netto utgifter til aktiviteter for barn og unge er i Kommune-Norge samlet på drøyt 1.200 kroner per innbygger. Nivået er veldig stabilt. Tilskuddet til idrett per innbygger svinger mye mer rundt om i landet, men har generelt en klart fallende trend fra 2010 og fram til nå. I fjor brukte kommunene selv i snitt 206 kroner per innbygger.

Nasjonalt har besøket i biblioteket tatt seg opp igjen etter et lite fall, og er nå tilbake på 2011-nivå for landet totalt - 4,6 besøk i året per innbygger. Utlånet fortsetter derimot å falle, nå til 4,4 utlån per innbygger. Det er første gang noensinne at besøket er større enn utlånet. Så bibliotekene brukes, men ikke til sin opprinnelige funksjon, nemlig å låne ut bøker og annet. Kommunene bruker stadig mindre penger på bibliotek, selv når vi inkluderer lønns- og prisvekst. I inntektssystemet er det ingen kompensasjon for lønns- og prisvekst på kulturtilbud, hvilket nok bidrar til å forklare at kommunene bruker 5 kroner mindre per innbygger i 2015 enn i 2012. I samme periode er kommunal lønns- og prisvekst ("deflator") anslått til 10 prosent. Reelt har derfor kuttet i netto utgifter til kommunale bibliotek vært på 11 prosent i denne perioden.

Telemarksforskning har laget Norsk kulturindeks, hvorfra vi har hentet to statistikker: kulturarbeidere per 1.000 innbyggere og antall timer undervisning hver elev faktisk

har i kulturskolen.

Elverum brukte i fjor 3,7 prosent av totale netto utgifter på kulturfeltet. Det er omtrent som landsgjennomsnittet på 3,8 prosent. Utlånet fra biblioteket er lavt. I fjor økte utlånet klart, i motsetning til i mange andre kommuner. Biblioteket har litt lavere besøk enn normalen, ifølge statistikken. Besøket per innbygger gikk ørlite opp i fjor.

Telemarksforskning setter sammen oversikt over hvor mange kulturarbeidere det er i kommunene, privat eller offentlig. I Elverum er sysselsettingen litt over normalen målt mot folketallet. Norsk kulturindeks fra Telemarksforskning viser over hvor mange timer hver enkelt elev i kulturskolen får. Tallene er beheftet med usikkerhet. I Elverum får elevene relativt få timer undervisning målt mot resten av Kultur-Norge. Andelen av barn fra kommunen som faktisk går på musikk- og kulturskole er litt lavere enn i normalkommunen.

Økonomi

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste år (10 % vekt innen sektoren)	-2,4	-2,1	2,9	1,5	2,4	3,1	208
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste fire år (15 %)	-2,3	-2,7	-1,6	1,3	1,1	1,3	372
DRIFTSRESULTAT: Brutto driftsresultat (10 %)	-2,5	-3,5	1,9	1,3	1,3	3,6	217
DISPOSISJONSFOND: I prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	2,2	-1,2	0,2	2,1	1,5	1,4	356
GJELD: Netto renteesponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter (15 %)	54	57	54	2,1	2,3	2,4	298
GJELD: Endring i renteesponert gjeld siste år (10 %)	9	4	-1	3,0	4,4	4,2	171
NETTO FINANSUTGIFTER: I prosent av brutto driftsinntekter, eksklusive avdrag (5 %)	0,5	-0,2	1,0	3,0	3,6	2,3	219
INVESTERINGER: Snitt siste fire år, som andel av brutto driftsinntekter (10 %)	14,1	14,6	14,6	3,3	3,1	3,2	301
LÅN: Andel av investeringene som finansieres med lån, siste fire år (5 %)	86	79	76	1,1	1,4	1,6	335
PREMIEAVVIK: Oppsamlet beløp i balansen, i prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	7,5	6,9	5,2	2,8	3,4	3,5	209

Netto driftsresultat korrigeres for et par viktige, tilfeldige elementer: Netto reduserte/økte utgifter som følge av premieavvik på pensjon og netto avsetning til bundne fond - penger kommunestyret ikke kan disponere som det selv ønsker og som derfor heller ikke kan dekke inn et underskudd eller settes på disposisjonsfond.

Siden korrigeringen i praksis består av å ta bort kunstige inntekter, blir korrigert resultat nærmest alltid dårligere enn netto driftsresultat.

I fjor var korrigert netto driftsresultat for hele Kommune-Norge 1,9 prosent av brutto driftsinntekter, mot minus 1,6 prosent i 2014. Målt over de siste fire årene er korrigert resultat 0,5 prosent. Netto finans viser hvor dyr all gjeld er å håndtere. Snittet ligger på 1,3 prosent av brutto inntekter og har vært stabil de siste årene på grunn av kombinasjonen økt gjeld men fallende rente.

Premieavviket i balansen skal etter hvert i nesten alle kommuner bli til en driftsutgift. Det er derfor relevant fordi summen må dekkes inn et annet sted, enten ved å redusere utgiftene eller bruke disposisjonsfond. I fjor falt premieavviket litt og utgjør i snitt for Kommune-Norge 6,5 prosent av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondet er penger politikerne kan bruke til akkurat hva de selv lyster, med mindre kommunen går på et driftsunderskudd som må dekkes inn. Denne bufferen er ikke en fysisk bankkonto, men en størrelse i regnskapet som har stor betydning for handlingsrommet i budsjettet. Fondene øker i kommunene samlet og er nå på 7,6 prosent av brutto driftsinntekter, opp fra 6,6 prosent for ett år siden. For første gang på mange år er dermed

disposisjonsfondet større enn det oppsamlete premieavviket.

Netto renteesponert gjeld erstatter nå den gamle indikatoren netto lånegjeld. Gjennomsnittet er drøyt 33 prosent av brutto driftsinntekter. Hele 60 kommuner har ingen netto renteesponert gjeld - omløpsmidler og fordringer utgjør en større sum.

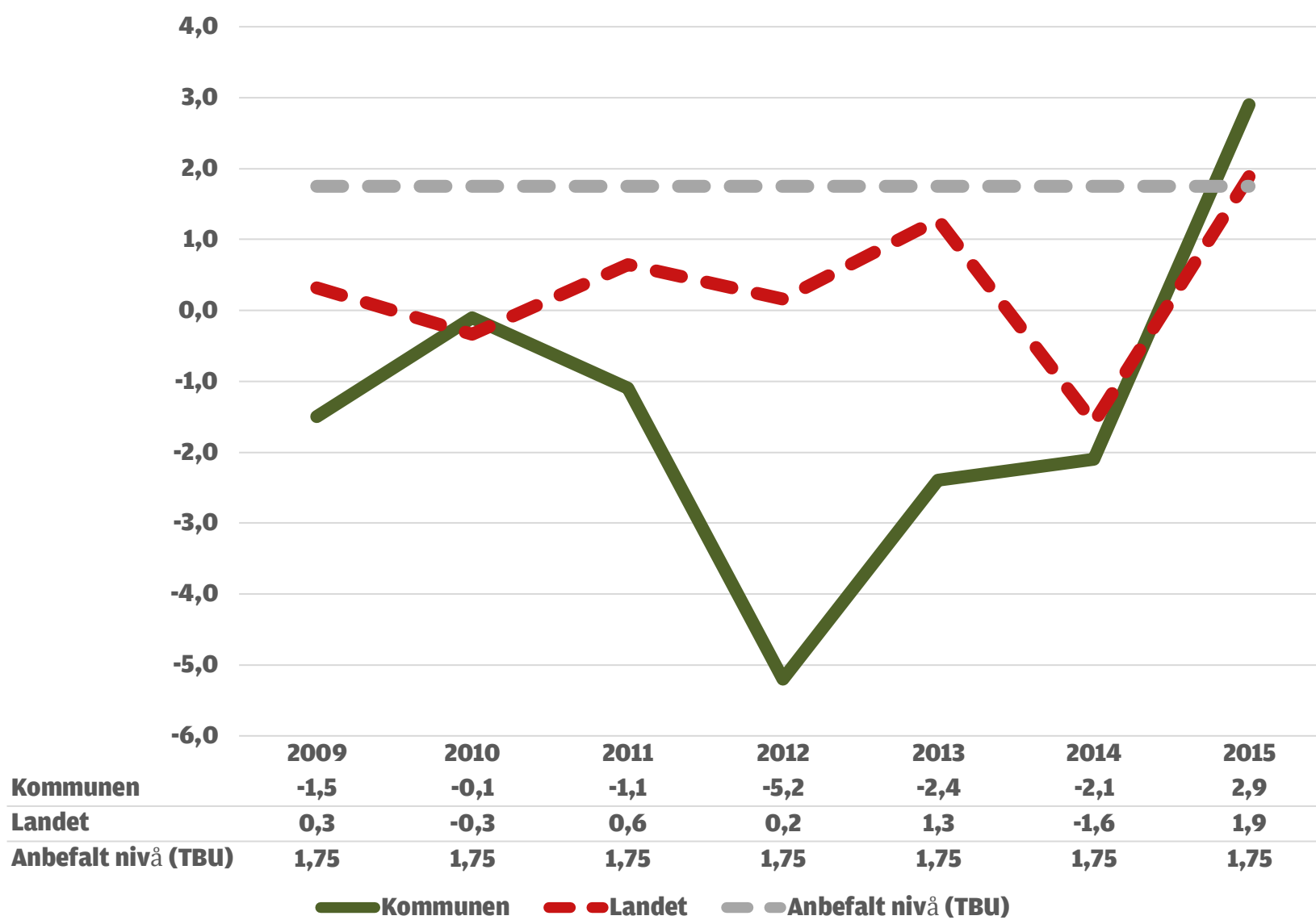
Korrigert netto driftsresultat var bra i Elverum i fjor, faktisk bedre enn anbefalingene fra Teknisk beregningsutvalg (1,75 %). Resultatet ble veldig mye bedre i fjor, var det et utslag av tilfeldige omstendigheter eller en planlagt endring? Målt over de siste fire årene har driften gått klart i minus. Kommunen bør ikke fortsette med slike tall over tid.

Disposisjonsfondet er i praksis tomt. Det må bygges opp - har kommunestyret en klar plan for hvordan? Netto renteesponert gjeld er en god del høyere enn landsgjennomsnittet, målt mot brutto driftsinntekter. Det siste året har gjeldsgraden vært omtrent uendret. Elverum har netto utgifter til finans, før avdrag, på 1 prosent av inntektene. Det skal være håndterlig.

Investeringsnivået var normalt i fjor, målt mot resten av landet. Sett over de fire siste årene har investeringene vært skyhøye.

Elverum har et oppsamlet premieavvik i balansen som skal føres som driftsutgift i årene framover. Det bør være mulig å håndtere.

Korrigert netto driftsresultat i kommunen

Netto driftsresultat er det viktigste nøkkeltallet i kommunesektoren. Det er både KS og staten enige om. Netto driftsresultat forteller imidlertid ikke alltid hvordan den reelle, langsiktige driftsmarginen er, fordi det er enkeltinntekter og utgifter som forstyrrer bildet.

I realiteten har netto driftsresultat vært for høyt de siste årene. Kommunal Rapport korrigerer derfor netto driftsresultat for to faktorer: netto premieavvik (f170/f171) og netto avsetninger til bundne fond. Tidligere justerte vi

også for momskompensasjon for investeringer, som til og med 2013 også havnet i driftsregnskapet.

Grafen viser utviklingen i korrigert netto driftsresultat for kommunen som konsern. Anbefalt nivå er Teknisk beregningsutvalgs generelle anbefaling for kommunesektoren (1,75 % etter at momskompensasjon forsvant ut av driftsregnskapet).

Kostnadsnivå

5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
GRUNNSKOLE: Korrigerte netto utgifter til grunnskolesektoren (inkl SFO), 1.000 kr per innbygger (30 %)	11 910	11 810	11 460	4,8	5,3	5,7	40
PLEIE OG OMSORG: Korrigerte netto utgifter til pleie og omsorg, 1.000 kr per innbygger (35 %)	13 330	16 110	15 650	5,3	4,1	4,3	191
BARNEHAGE: Korrigerte netto utgifter til barnehage, 1.000 kr per innbygger (15 %)	7 000	7 600	7 670	5,1	5,2	4,5	141
BARNEVERN: Korrigerte netto utgifter i barnevernet, 1.000 kr per innbygger (5 %)	1 400	1 690	1 880	4,9	4,7	4,3	181
SOSIALTJENESTE: Korrigerte netto utgifter per til sosialtjenesten, 1.000 kr per innbygger (5 %)	2 710	2 870	2 590	2,7	3,1	3,4	267
KOMMUNEHELSE: Korrigerte netto utgifter på området helse, 1.000 kr per innbygger (5 %)	2 380	2 310	2 380	4,0	4,6	4,6	176
ADMINISTRASJON: Korrigerte netto utgifter til administrasjon, 1.000 kr per innbygger (5 %)	3 390	4 360	4 540	5,0	3,9	3,2	320

Kostnaden er beregnet ut fra netto utgifter i tjenesten i fjor / utgiftsbehovet slik det framkommer for tjenesten i statsbudsjettet 2016. Dermed skal vi fange opp ulikheter som går på størrelse, sammensetning osv - og gitt at inntektssystemet perfekt korrigerer for forskjellene skal alle kommunene kunne sammenliknes med hverandre.

I denne sektoren korrigerer vi også den historiske kostnaden for kommunal lønns- og prisvekst. Hensikten med å presentere kostnaden i faste 2015-priser er å vise om tjenesten reelt blir billigere eller dyrere. Vi avrunder til nærmeste 10-krone for å gjøre tallene enklere å lese.

Netto utgifter til grunnskolen (korrigert for utgiftsbehovet) i Elverum er lave. Det er forskjell på landsgjennomsnitt og normalen (kostnaden midt mellom de dyreste og billigste). I Elverum ligger kostnaden 950 kroner per innbygger under landsgjennomsnittet. Det er altså etter at vi har korrigert for ulikheter kommunene imellom.

Innen pleie og omsorg ligger kostnadene litt under det som er normalnivået. Målt per innbygger er korrigerte kostnaden 370 kroner under landsgjennomsnittet.

Barnehagekostnadene er litt under det som er normalnivået. Korrigert kostnad til barnehage per innbygger er om lag 270 kroner under landsgjennomsnittet.

Barnevernet ligger ørlite over snittet i utgifter per innbygger.

Innen administrasjon ligger Elverum 1010 kroner over landsgjennomsnittet, målt per innbygger.

Målet med kommunen er ikke å drive billigst mulig, men å ha riktig kostnad ut fra hvordan tilbudet er prioritert og befolkningen sammensatt. En høyt prioritert tjeneste bør ha en høyere kostnad enn en som er lavt prioritert, målt mot resten av landet.

I Skole-Norge øker gjennomsnittlig kostnad ørlite mer enn lønns- og prisvekst. Det motsatte er tilfellet i pleie og omsorg, hvor en kraftig vekst i 2014 er erstattet av kutt i 2015. Kostnaden er nå 15.860 kroner per innbygger.

Barnehagene har nasjonalt blitt marginalt billigere per innbygger etter et betydelig hopp i 2014. I barnevernet fortsetter kostnaden å stige, den er nå på 1.810 kroner per innbygger - en vekst på 33 prosent utover lønns- og prisvekst siden 2010.

Både sosialtjenesten og helse øker i kostnad Kommune-Norge sett under ett, mens utgiftene til administrasjon har gått ned - til 3.500 kroner per innbygger.

Har kommunen potensial for å kutte kostnadene?

Tabellen viser hva som er kommunens korrigerede kostnad per innbygger, målt mot gjennomsnittet i landet, i eget fylke, egen kommunegruppe, den 100. rimeligste kommunen i landet, de 10 % rimeligste i henholdsvis fylket og kommunegruppa.

NB: De 10 største kommunene har vi samlet i gruppe 14, ellers følger gruppeinndelingen SSB.

Bare kommuner med faktisk leverte regnskapsdata er med i grunnlaget.

	Komm.	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	11 460	12 410	12 330	11 860	11 899	11 480	11 390
Pleie og omsorg	15 650	16 020	14 830	15 570	14 419	13 000	14 506
Barnehage	7 670	7 940	8 160	7 800	7 449	7 670	7 460
Barnevern	1 880	1 820	2 100	1 700	1 489	1 760	1 444
Sosialtjeneste	2 590	2 240	2 650	2 120	1 770	2 320	1 794
Kommunehelse	2 380	2 350	2 320	2 260	2 110	2 000	2 066
Administrasjon	4 540	3 530	3 690	3 530	3 329	3 320	3 154

Tallene er oppgitt i kroner per innbygger

Tabellen under viser hvor stor prosentvis forskjell det er fra kommunens eget kostnadsnivå og opp eller ned til de ulike målestokkene. Minus: Kommunen er billigere enn målestokken.

	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	-8	-7	-3	-4	0	1
Pleie og omsorg	-2	6	1	9	20	8
Barnehage	-3	-6	-2	3	0	3
Barnevern	3	-10	11	26	7	30
Sosialtjeneste	16	-2	22	46	12	44
Kommunehelse	1	3	5	13	19	15
Administrasjon	29	23	29	36	37	44

Teoretisk skal forskjellene mellom kommunene være utjevnet ved at vi korrigerer for utgiftsbehovet slik det framkommer i statsbudsjettet.

Miljø og ressurser

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
RESSURSER: Energikostnader per kvadratmeter bygg (20 % vekt innen sektoren)	117	113	88	3,8	3,6	4,9	79
RESSURSER: Samlet antall kvadratmeter per innbygger (såkalte formålsbygg) (15 %)	5,0			5,2			
SØPPEL: Kilo per innbygger (15 %)	534	479	537	2,0	2,9	2,4	215
GJENVINNING: Andel husholdningsavfall utsortert (15 %)	80	82	84	3,0	3,7	4,8	115
KLIMA: Plan med fokus på klima (10 %)	1	1		1,0	1,0		
MILJØ: Andel innbyggere tilknyttet anlegg hvor rensekrav er oppfylt (10 %)	1	1		1,0	1,0		
MILJØ: Biler per 1.000 innbyggere (5 %)	517	526	534	2,9	2,8	2,9	236
VEDLIKEHOLD: Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter bygg (5 %)	108			3,0			
REKREASJON: Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder, per innb. (5 %)	91	100	110	2,0	2,0	2,1	195

Sektoren er en slags samlepotte av litt ulike indikatorer som på forskjellig vis handler om hvordan kommunene bruker ressurser, tar vare på det som er og hvordan forutsetningene er for lokal klimapolitikk. Størrelse på egne bygg, kostnadene ved å varme dem opp og ved å vedlikeholde dem er sentrale nøkkeltall. Det er over tid mye mer miljøvennlig og økonomisk fornuftig å bygge relativt lite og vedlikeholde godt.

De sentrale byggene (rådhus, skoler, sykehjem osv.) er regnet med. I snitt er arealet nasjonalt på 4,7 kvadratmeter per innbygger. Dette er typisk en indikator hvor store kommuner kommer bedre ut enn små. Utgiftene til vedlikehold falt kraftig i fjor, fra 92 til 77 kroner per kvadratmeter i Kommune-Norge. Energikostnadene falt betydelig også i fjor, fra 99 til 89 kroner per kvadratmeter - ned fra toppen på 135 kroner i 2010. Alt dette er målt i løpende priser.

Energikostnadene per kvadratmeter bygg i Elverum er litt under normalen i Kommune-Norge.

Innbyggerne produserer litt mer søppel enn normalen i Kommune-Norge. Andelen av avfallet som blir utsortert ligger litt over normalen.

Saksbehandling

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
FRISTBRUDD: Andel byggesaker med overskredet frist (20 % vekt innen sektoren)	2	20	23	5,8	3,4	1,0	328
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 3 ukers frist (20 %)	17	19	20	4,3	3,9	3,1	254
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 12 ukers frist (20 %)	32	24	41	4,3	4,9	3,4	213
EIERSEKSJONERING: Behandlingstid (20 %)			6			5,5	125
REGULERINGSPLANER: Saksbehandlingstid (10 %)	175	335	266	4,6	3,1	3,9	194
OPPMÅLINGSFORRETNING: Saksbehandlingstid (10 %)	50	25	40	4,3	5,3	4,4	127

Fortsatt er det veldig få gode indikatorer for saksbehandling, og alle er innen byggesak/teknisk. Vi skulle gjerne sett at det fantes data for andre saksbehandlingstider, det er synd at ikke Kommune-Norge måler dette bedre.

I tillegg er det mange kommuner som ikke leverer data på dette området, noe som selvsagt øker usikkerheten om kvaliteten på nøkkeltallene.

Vi har prøvd å få med et spekter av ulike tjenester, men det er liten tvil om at byggesakene med klare frister har fått mest vekt. Derfor er andel saker der kommunen har overskredet fristene en viktig indikator. SSB har ikke publisert landsgjennomsnittet ennå, tidligere har det vært på 8 prosent - og andelen har økt over tid.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid nasjonalt for en sak som har tre ukers frist er akkurat innenfor selve fristen; 20 dager. Saksbehandlingstiden er veldig stabil.

Saksbehandlingstiden for saker med 12 ukers frist blir stadig lenger, den er nå på 61 dager i Kommune-Norge samlet mot bare 27 for ett år siden. En så kraftig økning øker mistanken om at datakvaliteten er lav.

Kommunen er blant de med størst andel fristbrudd i byggesaker. Hvorfor blir det slik, og er det et nivå som Elverum ønsker å ligge på framover?

Prosessen for søknader med 3 ukers behandlingsfrist er middels. Byggesaker med 12 ukers frist behandles i normalt tempo målt mot andre kommuner.

Vann, avløp og renovasjon

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
GEBYR: Årsgebyr, vann, avløp, renovasjon og feiing (15 % vekt innen sektoren)	6 983	7 289	7 277	5,6	5,6	5,6	43
VANNFORBRUK: Snitt forbruk per tilknyttet innbygger (15 %)	162	164		5,6	5,6		
VANNLEKKASJE: Estimert lekkasje per meter ledning per år (15 %)	2	2	2	5,2	5,2	5,2	118
STYRING: Andel av husholdningene med vannmåler (15 %)	26	26	26	2,3	2,3	2,3	139
FORNYING: Andel fornyet vannledningsnett siste tre år (10 %)	0,4	0,4	0,3	1,9	2,0	1,7	209
FORNYING: Andel fornyet spillvannnett siste tre år, avløp (10 %)	0,4	0,3	0,4	2,5	1,9	2,0	140
ALDER: Beregnet snittalder for vannledningsnett (5 %)	28	28		4,0	4,0		
ALDER: Beregnet snittalder for spillvannnett (5 %)	23	24	24	4,7	4,6	4,7	94
VALGMULIGHET: Antall muligheter for å påvirke renovasjonsgebyr (10 %)	3	2	4	4,0	3,0	5,0	29

Hensikten med sektoren er å gi et innblikk i både om innbyggerne får nok igjen for det de betaler og hvordan kvaliteten utvikler seg. Flere av nøkkeltallene er foreløpig ikke oppdatert for 2015.

Gebyrene skal i utgangspunktet være så lave som praktisk mulig. Samtidig er det viktig å se helheten: Lave gebyrer kombinert med store lekkasjer og gamle anlegg - er ikke bra. Det sentrale er derfor om det er sammenheng mellom gebyrene og den anslåtte kvaliteten.

En del kommuner mangler data for en del av nøkkeltallene. De siste årene har alderen på den kjente delen av vannettet og spillvannsnettet gått litt ned, en feilkilde er at deler av nettet har ukjent alder.

Spillvannsnettet fornyes med en takt på knapt 200 år, mens det bare vil ta knapt 150 år å fornye vannledningsnettet.

Estimert vannlekkasje bør også kunne si noe om kvaliteten

på ledningsnettet. Lekkasjen er omtrent uendret over tid, snittet er 5,3 kubikkmeter per meter ledning i året.

Gebyrene for vann, avløp, renovasjon og feiing i Elverum er relativt lave. Det er positivt så sant det ikke betyr at vedlikeholdet på anleggene lider.

Andelen innbyggere med vannmåler er litt lavere enn normalen i Kommune-Norge.

Spillvannsnettet (avløpsnettet) har litt lavere alder enn normalen i Kommune-Norge.

Slik beregner vi karakterene for hvert nøkkeltall

De 5 % beste verdiene innen ett nøkkeltall får karakteren 6 - som er toppkarakteren. Ved å sette grensen på ca den 20. beste kommunen unngår vi problemet ved at det ofte er enkelte kommuner som ligger særlig langt unna "normalen".

På samme måte er grensen for bunnkarakteren 1 satt ved de 5 % laveste verdiene for nøkkeltallet.

Når vi har laget denne skalaen, betyr det også at en kommune som får karakteren 3,5 har et nøkkeltall som ligger midt mellom grensen for topp- og bunnkarakter (3,5 ligger midt mellom 1 og 6). Det er disse kommunene vi ofte betegner som "normalkommunen". Hvis en kommune mangler et nøkkeltall, har vi gitt den karakteren 3,5 for å kunne beregne en totalskår.